

Stödjande sociala nätverk och livet som ny förälder

Tobias Samuelsson

Stödjande sociala nätverk och livet som ny förälder

Tobias Samuelsson

Tema Barn
Forskningsrapport 2012:1
Linköping 2012

© Tema Barn, Tema, Linköpings universitet 2012

Grafisk form: Tomas Hägg, LiU-Tryck

Tryck: LiU-Tryck

Distribution: Tema Barn, Tema, Linköpings universitet

Tema Barn bedriver tvärvetenskaplig tematisk forskning om barn, barndom och familj, historiskt och i samtiden. Barns aktörskap och barnperspektiv är av centralt intresse, liksom barndomens förändrade innebörder över tid och rum.

Denna rapportserie startades 2012 och presenterar forskning från tema Barn.

Rapporten och dess bilagor finns tillgänglig på
<http://www.tema.liu.se/tema-b/publikationer?l=sv>

Adress:
Tema Barn
Linköpings universitet
581 83 LINKÖPING
www.tema.liu.se/tema-b

Innehåll

Förord	9
Sammanfattning	11
Inledning	13
Bakgrund	14
Syfte och frågeställningar	16
Material	17
Resultat	19
Vad och hur ofta?	19
Att bryta isoleringen	21
Möta nya vänner	23
Utbyte av erfarenheter, information och normalisering	25
Avlastning	27
Den sociala framgångssagans baksidor	27
Diskussion och rekommendationer	31
Referenser	35
Summary	41
Bilaga 1	43
Intervjuguide föräldrar:	43

Förord

Denna rapport är del av den forskning som bedrivits av forskare på tema Barn, Linköpings universitet, inom ramen för projektet *Samverkande föräldrastöd: nätverk för forskning och utveckling*. Projektet har pågått under 2010 och 2011, och är ett samarbete mellan Linköpings kommun, omgivande kommuner i Östergötland, landstinget i Östergötland, idéburna organisationer, Centrum för kommunstrategiska studier, och Linköpings universitet. Projektet är finansierat av Statens folkhälsoinstitut, och ingår i en större satsning initierad av Socialdepartementet, som tilldelat medel till kommuner och lärosäten för att utveckla metoder för förebyggande arbete kring föräldrastöd och barns psykiska hälsa. Sammanlagt har sex forskningsstudier genomförts inom ramen för projektet. I studierna granskas manualbaserade skolprogram och föräldragrupper, föräldrars önskemål om stöd, föräldrar och professionellas syn på familjecentraler, och ungdomars syn på alkoholpreventiva utbildningsprogram riktade till föräldrar. Sju forskare har aktivt arbetat med forskning, utvärdering och utveckling inom projektet: forskningsledare professor Bengt Sandin, fil dr Kjerstin Andersson, fil dr Disa Bergnéhr, fil dr Marie Gustavsson, fil dr Lina Larsson, fil dr Karin Osvaldsson, och fil dr Tobias Samuelsson. Material har samlats in från åtta kommuner i Östergötland: Boxholm, Kinda, Linköping, Mjölby, Motala, Norrköping, Söderköping och Valdemarsvik. Samtliga delrapporter samt slutrapporten till Folkhälsoinstitutet kommer att publiceras i tema Barns rapportserie.

Bengt Sandin

Professor

Disa Bergnéhr

Fil Dr Projektsamordnare

Sammanfattning

Forskning pekar på att övergången till föräldraskap ofta skapar stress hos de nyblivna föräldrarna. Denna stress kan ha negativa effekter på såväl föräldrarnas egen hälsa som på barnets välmående. Forskning pekar också på att olika former av sociala nätverk kan fungera stödjande och minska denna stress genom att erbjuda emotionellt, informativt och instrumentellt stöd, i form av till exempel ekonomiska bidrag, hjälp med barnomsorg och hushållsarbete. Det är på grund av olika samhällsförändringar inte självklart att alla föräldrar i dagens samhälle har tillgång till stödjande nätverk i form av familj, släkt eller vänner. Många föräldrar deltar dock i olika babyaktiviteter och i studien undersöks om och hur föräldrar med små barn upplever att dessa aktiviteter erbjuder dem stöd. I studien intervjuas tjugo föräldrar och det framkommer att majoriteten av dessa deltar återkommande i flera babyaktiviteter och då särskilt i öppna förskolan och aktiviteter som arrangeras av olika religiösa samfund. I rapporten visas att babyaktiviteter erbjuder föräldrarna en möjlighet att bryta den isolering de upplever att de hamnar i när de får barn samt ger dem en chans att möta nya vänner. Babyaktiviteter ger dem möjlighet att utbyta erfarenheter och information samt normaliserar deras känslor inför föräldraskapet och deras egna upplevelser. Babyaktiviteter ger dessutom föräldrarna välbehövad avlastning då de får hjälp att aktivera sina barn under en del av dagen. I studien pekas dock på att inte alla föräldrar upplever att babyaktiviteter fungerar stödjande för dem. Slutsatsen blir trots detta att dessa aktiviteter ofta fyller en viktig funktion för föräldrar med små barn och erbjuder ett värdefullt stöd i deras föräldraskap.

Inledning

Födelsen av ett barn beskrivs många gånger som en omtumlande upplevelse i föräldrars liv, som en händelse som “brings about more profound changes than any other developmental stage of the family life-cycle” (Deave och Johnsson 2008: 626) och även som “one of the most acute changes experienced during a person’s life” (McKellar et al. 2009: 160). Forskningen betonar att ett barns födelse, och i synnerhet det första barnet, genererar en process av förändring i livsförloppet hos både män och kvinnor. Det är en process som ofta skapar en stor mängd stress hos de nya föräldrarna (Belsky och Rovine 1984; Crnic et al. 1984; Cullberg 1992; Deave et al. 2008; Kugelberg 1999; Miller och Sollie 1980; Seimyr et al. 2004; Warren 2005; Welles-Nyström 1991), stress som kan minska föräldrarnas allmänna förmåga att fungera på ett omtänksamt och kärleksfullt sätt mot barnet och även öka risken för olika former av vanvård och försummelse (Crittenden 1985; Powell 1980). Internationell forskning pekar på att utsatta föräldrar i behov av stöd många gånger inte får del av riktade sociala stödsystem (Barlow et al. 2005; Winkworth et al. 2010). Detta kan vara ett argument för mer generella stödfunktioner.

Forskning pekar på att livskraftiga sociala nätverk och det stöd sådana kan generera kan vara viktigt för att försöka hantera de problem som skapats i övergången till föräldraskapet (Bost et al. 2002; Powell 1980; Unger och Powell 1980). Sociala nätverk i form av föräldrar, andra familjemedlemmar eller gamla vänner i en liknande situation, dvs. personer som kan ge emotionellt, informativt och instrumentellt stöd beskrivs ofta som en buffert för att hålla stängen mot stress och minimera de negativa effekterna av den kritiska övergången tiden efter födelsen av ett barn och under den tidiga barndomen (Bost et al. 2002; Crnic et al. 1983; Crnic et al. 1984; Cronenwett 1985; Heim Goldstein, Diener och Mangelsdorf 1996; Powell 1980). Det är dock tveksamt om alla föräldrar har denna typ av sociala nätverk i dagens samhälle.

Bakgrund

Vår tid, som inom sociologkretsar kallas senmodernitet, har beskrivits som en tid av stora förändringar, förändringar som påverkar alla delar av samhället (Beck och Beck-Gernsheim 2002; Giddens 1990; Giddens 1999; Hannerz 1992). Dessa idéer är inte bara delar av en akademisk sociologisk profetia, de har även anammats av politiker och beslutsfattare. Socialdepartementet uppgav till exempel 1997 att det svenska samhället hade gått igenom stora förändringar under de senaste tjugo åren och förklarade att det svenska samhället i slutet av 1900-talet med dess ökande komplexitet hade genererat nya förutsättningar för föräldraskapet (SOU 1997: 161). En liknande skildring presenterades av Socialdepartementet igen under 2008 (SOU 2008: 131). En av de förändringar som lyfts fram av Socialdepartementet redan 1997 är att många människor i Sverige bor på avstånd från och har mindre kontakt med sina föräldrar, familj, släktingar och gamla vänner (SOU 1997: 161). Ny teknik har kraftigt ökat möjligheterna att kommunicera och resa. Den nya tekniken har öppnat nya och ständigt föränderliga ekonomiska marknader och har sporrat människors möjligheter, vilja och behov att flytta för att studera och arbeta på andra ställen än där de växte upp. Detta har sträckt människors familjeband över stora avstånd. Många föräldrar med små barn i Sverige har inte bara sin familj och släktingar på avlägsna platser i landet, men som en följd av migration till och från landet, även i andra delar av världen (SOU 2008: 131).

Detta är dock inte den enda förändringen i det senmoderna samhället som har konsekvenser för föräldrar med små barn. Möjligheterna att kommunicera och resa har inte bara ökat möjligheten att migrera men också skapat en tillströmning av nya kunskaper och idéer bortom lokala traditioner och seder (Whiting 1974). Detta har på många sätt utmanat traditionella auktoriteter och traditionell kunskap. För föräldrar med små barn har också detta konsekvenser. Ökad informationstillgång och nya influenser skapar en splittrad kunskapsbas och ger upphov till en mångfald av valmöjligheter när det gäller hur man ska vara som förälder men även hur man bäst sköter ett barn. Även om tillgången till ett överflöd av information med hjälp av till exempel Internet eventuellt ökar den mängd information som finns tillgänglig betyder det inte nödvändigtvis att en högre nivå av säkerhet skapas. Snarare tenderar detta att öka känslan av osäkerhet (Giddens 1990). Detta skapar ett ökat utrymme för individuellt självbestämmande när det gäller beslut om vem man ska lita på och hur man bör agera (Beck och Beck-Gernsheim 2002; Ziehe 1994). Detta frigör människor från traditionens börda till exempel när det gäller

frågor om hur man ska leva sitt liv. Men det tvingar dem samtidigt att ta sig tid till att söka egna lösningar som passar deras specifika individuella behov (Dencik 1998). Paradoxalt nog blir det så att "This situation opens up new possibilities, but also forces new decisions" (Ziehe 1992: 76).

En konsekvens av dessa förändringar blir alltså att föräldrar i det senmoderna samhället saknar stödjande nätverk och att de har mängder av ny, ofta motsägelsefull information att ta ställning till samtidigt som de saknar självklara auktoriteter som kan understödja dem i deras val. Den beskrivning av såväl historien som samtiden som ligger till grund för påståendet om denna nya situation har dock blivit ifrågasatt. Brannen och Nilsen (2005: 413) menar att dessa teorier bygger på "sweeping generalisations" och är alltför dåligt grundade i det vardagsliv människor faktiskt lever i olika kontexter runt omkring i världen. Forskare har pekat på att det som lyfts fram som nytt i dagens situation, med migrationsströmmar som skapar sönderfallande familjer och lokalsamhällen, på intet sätt är någon ny trend (Jamieson 1998; Smart 2007). Traditionella lokalsamhällen var aldrig särskilt stabila och sammanhållna och geografisk mobilitet är inget senmodernt fenomen. Forskning pekar på att relationerna mellan människor i dagens samhälle är i det närmaste lika starka som tidigare (Duncan och Smith 2006). Det finns dessutom forskning som till exempel pekar på hur grupper av migranter får olika former av stöd i transnationella släktnätverk som sträcker sig över stora globala avstånd trots att de alltså lämnat sitt traditionella lokalsamhälle bakom sig (Melander 2009). Det kan alltså finnas skäl att ifrågasätta den trend rörande bortvittrade traditionella familjenätverk i det senmoderna samhället som skrivs fram i såväl sociologkretsar som av Socialdepartementet. Trots detta väljer, som jag kommer visa i det följande, de föräldrar jag intervjuat att beskriva sin upplevelse av tillvaron på just detta sätt.

Många människor upplever alltså att de saknar sociala nätverk och för dessa kan andra typer av ersättande stöd vara av stor vikt. Forskare med fokus på en amerikansk kontext nämner självhjälpsgrupper och hjälpsamma personer i form av lokala affärsinnehavare på till exempel apotek, bartenders och präster som exempel på informella system som, jämte personliga sociala nätverk, kan hjälpa till att hantera stress (Powell 1980; Unger och Powell 1980). Socialdepartementet (SOU 1997: 161) nämner på liknande sätt att föräldrar i Sverige kan finna stöd genom samtal med ledare på deras barns olika fritidsorganisationer och i de samtal föräldrarna har med sina barns förskolelärare när de lämnar eller hämtar barnen.

Forskning som studerar föräldrars behov av och tillgång till socialt stöd från Australien (Guest och Keatinge 2009), England (Deave et al. 2008), Skottland (McKenzie, Wade och Davidson 2010), Sverige (Fabian, Rådestad och Waldenström 2005; Petersson, Petersson och Håkansson 2003) och USA (Kagan och Seitz 1988) har visat hur deltagandet i utbildningsgrupper, både prenatalt och postnatalt, kan vara givande. I denna typ av grupper träffas föräldrar och får vägledning för att förbereda sig för förlossningen och för det kommande föräldraskapet. De diskuterar och träffar andra föräldrar i samma situation som de själva vilket ökar de deltagande föräldrarnas sociala nätverk och hjälper dem att känna sig trygga i sin föräldraroll. Trots detta är forskningen med fokus på mindre formellt institutionaliserade aktiviteter riktade till föräldrar med små barn, med få undantag, fortfarande begränsad.

I Sverige har utvärderingar gjorts av föräldrars syn på nyttan av en sådan verksamhet, nämligen den öppna förskolan (Abrahamsson och Bing 2011a; Abrahamsson och Bing 2011b; Abrahamsson, Bing och Löfström 2009; Enell 2007; Hylander 2006). Genom till exempel intervjuer med föräldrar som rekryterats vid deras besök på den öppna förskolan har forskare undersökt varför föräldrar besöker öppna förskolan, om de använder denna verksamhet för att knyta nya sociala kontakter och vad de anser att öppna förskolan kan erbjuda föräldrar och barn. Abrahamsson och Bing (2011b) lyfter särskilt fram de olika sätt öppna förskolan skapar processer som stärker banden mellan föräldrar och barn, men också processer som hjälper föräldrar att hantera det stora ansvar det innebär att vara förälder.

Som komplement till majoriteten av tidigare forskning bidrar min studie med ett än bredare fokus. I denna undersökning studerar jag betydelsen även av andra babyaktiviteter. Många föräldrar med små barn i Sverige deltar i olika babyaktiviteter, verksamheter uteslutande riktade mot föräldrar med små barn som arrangeras av organisationer i civilsamhället, privata aktörer och av olika institutioner inom den offentliga sektorn.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka vilken roll babyaktiviteter kan spela som stödsystem för föräldrar med små barn i deras föräldraskap i dagens samhälle? Men för att kunna svara på detta kommer jag naturligtvis också att behöva svara på följande frågor: Vilken typ av babyaktiviteter deltar föräldrar med små barn i? I vilken utsträckning deltar föräldrar med små barn i denna typ av aktiviteter?

Vilka är dessa föräldrars huvudsakliga motiv för att delta i olika typer av babyaktiviteter? Vad tycker föräldrar att de får ut av att delta i denna typ av aktiviteter?

Material

Tjugo föräldrar har intervjuats för denna studie. De föräldrar som intervjuats har med tre undantag, i motsats till vad som varit fallet i majoriteten av tidigare forskning (Abrahamsson och Bing 2011a; Abrahamsson och Bing 2011b; Deave et al. 2008; Guest och Keatinge 2009; McKenzie, Wade och Davidson 2010), inte rekryteras på grundval av deras deltagande i en specifik formell eller icke-formell babyaktivitet. Jag har kontaktat föräldrar med små barn i allmänhet för att undersöka deras eventuella användning eller icke-användning av dessa typer av aktiviteter och deras uppfattning om värdet av dessa. Med detta anslag hoppas jag kunna bidra inte bara till en förståelse av varför föräldrar deltar, men också en förståelse rörande varför vissa föräldrar inte deltar.

Majoriteten av de deltagande föräldrarna rekryterades till intervjun genom användandet av det som kallas av snöbollsteknik, via intervjupersonernas sociala nätverk. Jag fick tag i ett par intervjupersoner genom en rad olika kontakter och dessa intervjupersoner ledde mig vidare till fler personer att intervjua. Tre av föräldrarna rekryterades dock när jag själv besökte en babysångaktivitet som arrangeras av en kyrka. Jag intervjuade sex fäder och 14 mödrar (se Tabell 1). Femton av dem var nyblivna föräldrar och fem hade två barn eller fler. De deltagande föräldrarna var mellan 25 och 41 år gamla. Fem deltagare hade icke-svenskt ursprung. De kom från länder i Öst- och Väst-europa, samt från Centralafrika och Mellanöstern. Sju av deltagarna bodde i innerstaden, sju i förorten, två i en stad på landsbygden och fyra på landet. Alla utom tre av de intervjuade föräldrarna hade en universitetsexamen. Det faktum att jag hade fler kvinnliga deltagare än män och det stora antalet akademiskt utbildade deltagare kan vara en konsekvens av den metod som användes när jag letade efter deltagare. De flesta deltagarna rekryterades som nämnts med snöbollstekniken. De flesta människors sociala nätverk tenderar att färgas av social homogenitet (Bourdieu 1988) och användningen av snöbollsteknik vid rekrytering av deltagarna riskerar att reflektera detta och skapa denna svaghet vad gäller representativitet. De människor jag närmade mig var alla på föräldraledighet och i Sverige är det oftast mammorna som tar ut föräldraledighet de första 6 till 8 månaderna efter att barnet är fött. De bygger upp sociala nätverk med andra

mammor och när jag frågade efter andra föräldrar att intervjuas var det andra mödrar de kom att tänka på. Vi bör slutligen komma ihåg att denna studie genomfördes i närheten av Linköping, en av Sveriges fem största städer och en universitetsstad. Detta kan till viss del ytterligare förklara det höga antalet personer med en universitetsexamen.

Alla föräldrar fick välja var intervjun skulle äga rum. Föräldrarna hade olika preferenser och intervjuerna genomfördes i föräldrarnas hem, på deras jobb, där de går i skolan, på mitt kontor, på ett café och via telefon. Intervjuerna var att betrakta som halvstrukturerade. Vid intervjutillfällena hade jag förberett en intervjuguide (se Bilaga 1) med olika frågor som jag ville ställa i syfte ”att erhålla kvalitativa beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka deras mening” (Kvale 1997: 117). Men den ordning i vilken dessa frågor ställdes skiljde sig från intervju till intervju. Intervjuerna var mellan 25 till 40 minuter långa och de spelades in, transkriberades och analyserades därefter med en kvalitativ tematisk analysmetod (Aronson 1994; Ryan och Bernard 2003; Taylor och Bogdan 1989). De transkriberade intervjuerna har avidentifierats och de namn som används på intervjupersonerna är fiktiva.

Tabell 1. Översikt över de intervjuade föräldrarna

Namn	Ålder	Antal barn	Barnens ålder
John	33 år	Pappa till 1	12 månader
Rawan	31 år	Mamma till 2	21 och 2,5 månader
Margret	36 år	Mamma till 1	5, 5 månader
Jenny	28 år	Mamma till 1	4 månader
Julia	27 år	Mamma till 1	21 månader
Beatrice	25 år	Mamma till 1	23 månader
Sven	36 år	Pappa till 1	5, 5 månader
Nicklas	29 år	Pappa till 1	11 månader
Maja	34 år	Mamma till 1	12 månader
Albert	29 år	Pappa till 1	4 månader

Martin	39 år	Pappa till 1	18 månader
Lisa	37 år	Mamma till 2	5 år och 7 månader
Tor	41 år	Pappa till 1	12 månader
Eva	33 år	Mamma till 1	18 månader
Cecilia	30 år	Mamma till 1	11 månader
Karin	30 år	Mamma till 1	12-13 månader
Ann	34 år	Mamma till 2	4 och 2 år
Ingrid	29 år	Mamma till 2	24 månader och 4 månader
Silvia	38 år	Mamma till 3	11, 8 och 1 år
Sofie	41 år	Mamma till 1	24 månader

Resultat

I det följande ger jag exempel på de intervjuade föräldrarnas deltagandemönster och diskuterar varför de väljer att delta i dessa aktiviteter samt varför några föräldrar inte deltar. Jag använder utdrag från intervjuerna för att belägga mina påståenden. De exempel som lyfts fram från intervjuerna i texten är valda då de representerar något typiskt, inte något extraordinärt.

Vad och hur ofta?

I den region där studien genomfördes erbjuds ett brett utbud av babyaktiviteter. Aktiviteter erbjuds av offentliga institutioner, religiösa samfund och av olika privata aktörer. Några av aktiviteterna är öppna två gånger i veckan och använder ett drop-in-system. De har öppet under fyra timmar och du kan komma och vara med när det passar dig. På dessa aktiviteter behöver du alltså inte boka tid. På andra aktiviteter måste du boka tid och du placeras in i ett schema som reglerar när du får delta. Vad de gör och hur mycket de deltar skiljer sig mellan de olika föräldrar jag intervjuat. Flera föräldrar har deltagit eller deltar fortfarande i en öppen förskola som ordnas av kommunen. Detta är den vanligaste babyaktiviteten bland de intervjuade

föräldrarna. Öppna förskolan beskrivs av Skolverket som en mötesplats för barn och deras föräldrar (www.skolverket.se). Den öppna förskolan använder ett drop-in-system och föräldrar kan ta med sig sina barn dit för att leka, måla, sjunga, läsa etc. På öppna förskolan finns pedagoger närvarande men de föräldrar som deltar i öppna förskolans verksamhet är ansvariga för sina barn och tar hand om dem under tiden de deltar. Den öppna förskolan är ofta, men inte alltid, samlokaliserad med mödrahälsovård, barnhälsovård och delar av socialtjänsten i en så kallad Familjecentral. I vissa svenska kommuner (cirka 10 procent av fallen) drivs den öppna förskolan med Svenska kyrkan som huvudman, i kyrkans lokaler (SOU 2008: 131).

Flera av de intervjuade föräldrarna deltar också i olika babyaktiviteter arrangerade av religiösa kristna samfund som till exempel babysång, babycafé, babyöppet etc. Intressant nog var det trots att så många deltog i kyrkans verksamhet endast en av de intervjuade föräldrarna som kändes vid något egentligt intresse för religion, när jag frågade. De flesta av de kyrkaktiviteter dessa föräldrar deltar i arrangeras av Svenska kyrkan men det var även föräldrar som gick på sånggrupper som arrangeras av Baptistkyrkan. De aktiviteter som erbjuds av kyrkor förefaller överlag ofta vara mycket lika det som erbjuds på den öppna förskolan. Även dessa aktiviteter använder drop-in-systemet, även om de ofta erbjuder en viss ledarledd sångstund. Ett antal av de intervjuade föräldrarna har också deltagit med sina barn i babysimgrupper. Ett par föräldrar har också deltagit i babymassagegrupper.

När det gäller skillnader mellan föräldrarna rörande vilken typ av babyaktiviteter de deltar i är det möjligt att notera en del geografiska skillnader. Sammantaget beskriver föräldrar som lever i den urbana innerstaden och i förorten deltagande i en större mångfald av verksamheter. Aktiviteter som till exempel babysim och babymassage är inte tillgängliga för föräldrarna i landsbygdsstaden eller ute på landet. Öppen förskola och babyaktiviteter som erbjuds av lokala kyrkor är dock tillgängliga för alla deltagarna i denna studie. När det kommer till hur ofta föräldrarna deltar i babyaktiviteter finns det inga stora geografiska skillnader. Även föräldrarna i landsbygdsstaden och ute på landet verkar hitta babyaktiviteter att ta del i de flesta dagarna i veckan. Ändå deltar, som nämnts ovan, en del föräldrar nästan inte alls i babyaktiviteter. Detta menar jag dock inte är ett resultat av geografi och avstånd. Här finns andra förklaringar och jag återkommer till dessa.

Det finns stora skillnader mellan de föräldrar som intervjuats för den här studien när det gäller vilka aktiviteter de deltar i och hur ofta de

deltar. Majoriteten av föräldrarna jag intervjuade deltar i organiserade babyaktiviteter 2-3 gånger under 2-3 timmar i veckan. Det finns några undantag. Vissa föräldrar deltar i organiserad verksamhet upp till fem dagar i veckan och en del deltar inte alls. Bland de föräldrar jag intervjuat har vi Beatrice, Martin, Tor och Eva som aldrig eller nästan aldrig deltar i denna typ av aktiviteter. Vi har Jenny, Julia, Sven, Niklas och Albert som åtminstone ibland, en gång eller kanske två gånger i veckan, deltar i denna typ av aktiviteter. Vi har också en grupp med Johannes, Maja, Cecilia, Silvia, Ingrid och Sofie som alla deltar i denna typ av aktiviteter ganska mycket, två till tre gånger i veckan. Slutligen har vi Rawan, Margret, Lisa, Karin och Ann som deltar i denna typ av aktiviteter fyra till fem gånger i veckan. Majoriteten av föräldrarna deltar i babyaktiviteter men det är tydligt att deras deltagande i aktiviteter där du måste betala för att delta, som till exempel babymassage och babysim, minskar successivt under det första året/åren. Många av de intervjuade föräldrarna hade till exempel börjat med babysim när barnet var runt 4-6 månader gamla men bara ett fåtal hade fortsatt efter den första eller andra terminen. Några aktiviteter är självklart främst riktade till föräldrar med spädbarn, som babymassage. Det är kanske mot bakgrund av detta inte så konstigt att deltagandet tenderar att avta över tid. De verksamheter som den absoluta majoriteten föräldrar fortsätter att gå med sitt barn till över tid är öppna förskolan och de babyaktiviteter som erbjuds av lokala kyrkor, två aktiviteter där inga avgifter ingår. Dessa två aktiviteter var även de som oftast kom upp i diskussionerna med föräldrarna.

Att bryta isoleringen

Majoriteten av föräldrarna som intervjuats i denna studie hade flyttat till där de nu bor från andra delar av Sverige eller från andra länder bara ett par år innan de fick barn. Föräldrarna beskrev att barnets födelse hade satt fingret på något som de upplevde hade gått förlorat i migrationsprocessen, närheten mellan dem och deras egna föräldrar, släktingar och vänner samt det sociala stöd dessa personer kan ge. Att börja om på en ny plats, och då som förälder med ett litet barn, att bygga ett nytt nätverk som kan ersätta det som gått förlorat, tar tid och är inte alltid lätt. Nicklas förklarade att: "många som skaffar barn är ju ja tjugofem, trettio och fyrtio och upp där så där och då har man ju redan eller oftast i alla fall fasta vänner, alltså en grupp att vara i så det är nog inte jättelätt att komma in som ny i ett bostadsområde då". Babyaktiviteter verkar erbjuda ett substitut för de många saker som föräldrarna känner har gått förlorade. Rawan hävdade att:

man behöver det här, alltså man behöver folk som sitter i samma situation som går igenom det man själv har gått igenom eller går igenom för närvarande, alltså i och med att vi befinner oss i en livssituation där vi inte har föräldrar eller släktingar i samma stad utan dom närmaste är på två timmars avstånd och visst man kan ju ringa och ställa frågor och så där men det är ju inte samma sak [...] jag tror man behöver det här vardagliga, det som man förr tiden fick av familj och släkt och så (Rawan 31, mor till 2 barn, 21 månader och 2,5 månader)

Rawan menade också att hon trodde att hennes behov av externt socialt stöd skulle vara mindre om hon hade haft sin familj i samma stad. Hon nämnde att hennes bror också har barn och hon sa att "min bror har ju barn också som är fyra år och två så när vi är i Stockholm så tycker jag att dom fyller ett väldigt stort behov eller ett tomrum eller vad man ska säga så att jag vet inte om jag hade haft dom nära så vet jag inte hur mycket jag hade varit på öppna förskolan". Rawan hävdade också att det sociala stöd och de nätverk hon har fått genom den öppna förskolan har "kompenserat" "en del som man har förlorat på grund av att man inte har haft föräldrarna här".

Föräldrar har naturligtvis många olika skäl till att delta i de olika babyaktiviteter som erbjuds där denna studie genomfördes. Ankomsten av en baby tenderar att förändra föräldrarnas sociala nätverk utanför kärnfamiljen. Även om kontakten med barnets mor- och farföräldrar tenderar att öka, tenderar nätverk föräldrarna hade redan innan förlossningen att krympa i en process av gradvis alienation där gamla vänner som inte är föräldrar försvinner lite i taget och gör umgängeskretsen allt mer homogen (Bost et al. 2002; Cowan och Cowan 1995; Cronenwett 1985; Gottlieb och Pancer 1988; Kugelberg 1999; Plantin 2001; Scott et al. 2001). Många föräldrar betonade behovet av att träffa andra vuxna och andra föräldrar. Julia berättade till exempel att:

det behövs för när man med barn sitter hemma då man blev lite galen ibland för att det träffar ingen folk och jag faktiskt jättesocial person, jag behöver vara i samhället och göra någonting [...] för att annars man sitter hemma och ja det kommer med sluta depression tror mamma och det är mycket man kan dela erfarenhet med barn och barn kan utvecklas för att se dom som är lite äldre barn hur det går och så det är ju både och till förälder och funkar jättebra och barn [...], ja det är båda för mig det var som räddning om man säger så träffar folk och för att ja jag är ju utlänning här (Julia 27, mor till 1, 21 månader)

Det är tydligt att föräldrarna känner sig lite ensamma med sina barn. Att stanna hemma med ett litet barn kan givetvis isolera dig från det omgivande samhället. Om du inte har ett starkt socialt nätverk från tiden före ankomsten av barnet till att börja med riskerar du att bli än mer isolerad. Men, påpekar Rawan, ”när man får barn så sorgligt nog så förlorar man en del vänner”. De nyblivna föräldrarna går inte till jobbet varje dag och förlorar därmed den dagliga kontakten med sina arbetskamrater. Det kan vara svårt för föräldrarna att umgås och ta del av fritidsaktiviteter som förut på kvällar och helger på grund av deras nya barns behov. Deras gamla vänner vill kanske inte alltid att de nyblivna föräldrarna dyker upp på alla sociala sammankomster med sitt barn. Det är inte alltid lätt att få barnvakt och särskilt inte då dessa föräldrar saknar ett socialt nätverk. Även personer med ett befintligt nätverk kan således riskera att bli isolerade när de blir föräldrar.

Möta nya vänner

Bland de föräldrar jag intervjuat för denna studie mötte jag flera som hävdade att de hade gjort nya bekanskskaper genom sitt deltagande i olika babyaktiviteter. Vissa hävdade till och med att detta var dessa aktivitetens viktigaste funktion, som en mötesplats där föräldrar med småbarn kan knyta kontakter och lära känna andra föräldrar i området där de bor. Många av de föräldrar som intervjuats för denna studie var nya i sitt bostadsområde och hade flyttat dit från andra delar av staden, andra delar av landet eller från ett annat land. För dessa föräldrar verkar babyaktiviteter erbjuda vägar ut ur vad de beskriver som en isolering. Lisa berättade att:

nu när jag har varit föräldraledig här med [Lisas yngsta barn] så har man ju lärt känna mycket mer folk i området av naturliga skäl i och med att man rör sig i dom här, i dom här trakterna vilket ju är positivt också [...] så, så att det fyller ju absolut en funktion på många sätt, framförallt alltså dels knyta nya kontakter och lära känna andra föräldrar i området men också tror jag ett stöd (Lisa 37, mor till 2, 5 år & 7 månader)

Genom att förse föräldrarna med platser där de kan möta andra föräldrar ger babyaktiviteterna dem en chans att bryta sin isolering och kan till och med skapa ett stöd. Även om de flesta av föräldrarna verkar uppskatta de samtal de för med andra föräldrar som de träffar på dessa aktiviteter menade de dock att den kontakt de fått med andra föräldrar samt de samtal de fört har varit relativt ytliga. De ämnen som behandlas tenderar stanna på en allmän, yttlig nivå. Nicklas menade till exempel att det är ”mycket fokus på barnen [...] och

barnuppfostran och hur det går och vilken mat och vilken förskola och dom. Alltså såna saker som har runt barn att göra. Annars så är det ganska ytliga saker i början i alla fall". Föräldrarna kan dela med sig av sina erfarenheter rörande hur de har agerat i relation till sina barn, ge tips rörande till exempel amning och sömn, rekommendera olika produkter eller rekommendera andra aktiviteter. Vad som inte diskuteras så mycket är dock hur de själva mår och andra emotionellt laddade och personliga frågor samt hur de handskas med sin nya livssituation och de känslor av otillräcklighet föräldrar kan uppleva när de känner att de inte kan uppfylla sina nya barns olika behov.

Den känsla av ytlighet som föräldrarna beskriver från de möten de har på babyaktiviteterna kan förefalla motsäga påståendet att babyaktiviteter kan erbjuda emotionellt stöd. Vissa aktiviteter lyftes dessutom fram i intervjuerna som mindre lämpliga om man vill få kontakt med andra föräldrar. Babysimning nämndes som en sådan aktivitet och argumentet var att föräldrar oftast inte går till denna aktivitet för att träffa och prata med andra föräldrar (Jfr. Hylander 2006). Nicklas menade till exempel att babysimning är "ju mer en uppgift man går dit och badar och hem igen". Trots att de kontakter som utvecklas lätt kan stanna på en ytlig nivå och därmed kanske inte ger maximal effekt vad gäller det emotionella stödet så upplevde dock flera föräldrar att verksamheterna utgjorde ett stöd. Cecilia och Lisa menade till exempel att:

jag tycker bara att det kan [vara] stödande att dom finns och att det finns någonstans dit man faktiskt kan gå när man har fått barn, och även alltså även andra barnet, tredje barnet och så där så att man har på något sätt har någonstans att komma ut... [...] och det kommer ju inte bli så himla lätt nästa gång, för då har man ju inte den här föräldragruppen, man kommer inte ha den kontakten då utan där är ju faktiskt dom här verksamheterna en öppning in till kanske lite mer socialt under sin föräldraledighet och även efter förhoppningsvis och det tycker jag, och det är väl stödande att ha någonstans där man kan ändå alltså träffa folk (Cecilia 30, mor till 1, 11 månader)

dom fungerar stödande på så sätt att man kan beroende på hur mycket du själv, hur mycket energi du själv lägger ner skapa dig ett socialt nätverk i förhållande till dina barn och framförallt som tvåbarnsförälder till ditt stora barn sen fungerar det stödande där jag kan se i förhållande till andra föräldrar även om inte jag har nyttjat det själv så tror jag att man kan få väldigt mycket stöd i sitt föräldraskap dels av dom här pedagogerna på öppna förskolan som jag tycker har ett väldigt öppet sinne och ett underbart sätt och ett sätt att ta till sig både barn men också att dom tar till sig dom föräldrar som vill öppna sig, och det tror jag att man kan få och

föredrar man inte dom så finns det ju även dom här diakonerna i kyrkan som har [...] ett väldigt stort engagemang för familjer i och med att det här området [...] dom gör ett väldigt bra jobb och att dom utgör ett stort komplement till dom insatser kommunen erbjuder (Lisa 37, mor till 2, 5 år & 7 månader)

Utbyte av erfarenheter, information och normalisering

För föräldrar, och särskilt för förstagångsföräldrar, kan föräldraskapet innebära utmaningar de inte tidigare ställts inför. Den nya föräldrollen och det ansvar det innebär att ta hand om och uppfostra ett barn, de sociala förväntningar föräldrarna känner riktas mot dem av det omgivande samhället, förhållandet till barnet, brist på erfarenhet när det gäller spädbarnsvård och relationen till den andra föräldern/deras partner kan alla vara samverkande faktorer som genererar stress (Barclay och Lupton 1999; Cullberg 1992; Nyström och Öhrling 2004). Maja beskrev att:

jag tror man söker säkert också mer information när det gäller första barnet liksom för i början kände man lite så där när man helt plötsligt skulle åka hem från BB ja och har med sig ett barn liksom, jaha ska vi klara det här själva nu? Ingen hemma och fråga (Maja 34, mor till 1, 12 månader)

För att försöka bygga upp en buffert mot möjlig stress har föräldrarna försökt att informera sig i förväg. Många beskrev att de hade läst på en hel del innan barnet föddes i olika böcker om barns utveckling, barns hälsa och barnuppfostran men att detta hade upphört efter att barnet föddes (Jfr. Plantin och Daneback 2010).

Trots det geografiska avståndet, kan de intervjuade föräldrarnas egna föräldrar naturligtvis också vara till hjälp med råd och några av de intervjuade föräldrarna tyckte de egna föräldrarna gav dem goda råd som de uppskattade. Men mot bakgrund av att deras egna föräldrar var föräldrar till nyfödda barn för 24 till 41 år sedan, kände några av de intervjuade föräldrarna att deras egna föräldrars råd tenderade att vara något föråldrade (Jfr. Gottlieb och Pancer 1988; Whiting 1974). Konsekvensen kan, som Sven uttryckte bli att "ibland är det konstiga föreställningar, [då] vet man inte om dom [Svens föräldrar] bara inte är uppdaterade eller om dom verkligen vet vad dom säger".

En del av den information föräldrarna har använt efter barnens födelse har de plockat från Internet. Hälsorelaterad information hittar de ofta på nätet eller får fram genom att kontakta sjukvårdsrådgivningen per telefon. Om de behöver information om barnuppfostran eller information om vilken mat de ska servera sina barn,

vilken barnvagn eller bilbarnstol de ska köpa söker de sådan information på Internet, på Konsumentverkets sidor eller på olika webbsidor kopplade till livsstilsmagasin kring föräldraskap. Att hitta användbar information är dock inte alltid lätt. Internet erbjuder en mängd information, men informationen som erbjuds är ofta en blandning av fakta och personliga åsikter och det är ofta oklart vad som är vad. Föräldrarna är exempelvis inte alltid nöjda med vad som presenteras och föreslås av andra föräldrar i nätgemenskaper.

ja alltså jag har varit inne lite på dom också men, det är så himla mycket folk där så att man kan hitta precis vilken sanning som man vill nästan [...] och jag vet inte informationen blir mer trovärdig om den kommer från en riktig människa som säger att det här är min dotter och så här är problemet som vi eller så här gör vi med den här saken än om någon anonym skriver det på nätet (Albert 29, far till 1, 4 månader)

Föräldrarna föredrar istället information som överförs i möten öga mot öga med verkliga människor. Även om få av babyaktiviteterna har huvudsakligt fokus på informationsöverföring tenderar fortfarande de flesta av aktiviteterna ha ingredienser som underlättar samtal som föräldrarna upplever som både upplysande och stödande.

det kan ju liksom både vara tips men även att få det här liksom att man kan känna att man inte är ensam om vissa [...] och där tror jag framförallt som förstagångsförälder att man tror att det liksom är fel på en själv eller fel på ens barn på olika saker, men sitter man då och pratar så ser man att jaha det var visst ganska vanligt (Silvia 38, mor till 3, 11, 8 och 1 år)

De samtal föräldrarna har med andra föräldrar i en liknande situation som dem själva under fikapauser på olika babyaktiviteter, medan barnen leker erbjuder föräldrarna både råd rörande hur de kan gå till väga i sitt eget föräldraskap och perspektiv på deras egna barns beteende (Gottlieb och Pancer 1988). Abrahamsson och Bing (2011b:122) menar att de möten som möjliggörs på öppna förskolan, där föräldrar får möjlighet att träffa andra föräldrar, ger föräldrarna möjlighet att känna sig både "good enough" och "som en vanlig förälder med ett normalt barn". Liknande effekter har lyfts fram som resultat av grupper för nya föräldrar även i Australien (Guest och Keatinge 2009). Samtal på babyaktiviteter informerar således inte bara föräldrarna hur de bättre ska hantera sitt föräldraskap, dessa samtal normaliserar även de tvivel och negativa känslor och upplevelser föräldrarna många gånger tror att de är ensamma om att ha och det i sig fungerar lugnande.

Avlastning

Det är uppenbart att föräldrarnas skäl till att delta kan förändras över tid under de första åren av deras barns liv. Föräldrarna börjar ofta delta i babyaktiviteter postpartum eftersom de själva känner ett behov av att komma ut och träffa lite andra människor när de är hemma ensamma och tar hand om sina nya barn. I början är barnen små och tar lite kontakt med andra människor, föräldrar och barn runt omkring dem. Men när barnen tar in mer och mer av världen runt omkring dem och föräldrarna känner att barnens behov av social kontakt med andra människor, barn och föräldrar ökar, förändras skälen till att de deltar.

från början så var det ju mycket kanske för att jag, jo från början så var det ju kanske egentligen mycket för min egen skull, alltså när han var riktigt liten för att träffa andra i samma situation och för att få komma ut lite och jag menar för [Barnets namn] hade kanske inte så jättestor behållning av att vara på babycafé när han var två månader [...] men nu är det ju mycket alltså för vår skull, för att han ska få träffa andra barn och leka med och komma ut och man märker ju att ju äldre dom blir desto mer behov har dom ju av att komma ut (Cecilia 30, mor till 1, 11 månader)

Allteftersom barnen blir äldre ökar deras aktivitet liksom deras behov av social stimulans. Många föräldrar uttryckte att det kan vara krävande att försöka hitta på olika aktiviteter i hemmet för att hålla barnens stimulerade hela dagarna. Några nämnde att deras barn tycker det är tråkigt att bara stanna hemma eller bara umgås med sin förälder hela dagen. Att delta i babyaktiviteter kan vara ett sätt att aktivera barnet och få lite avlastning och vila. Karin förklarade att "man märker ju att han [Karins barn] tycker att det är tråkigt att vara hemma [...] och då är det ju skönt att kunna gå någonstans där det finns andra barn som han kan umgås med". Karin förklarade också att hennes 12-13 månader gamla son är ganska krävande "det ska lekas och han ska vara i famnen och liksom men när han är på öppna förskolan när det är någon annan aktivitet då sköter han sig ju själv för då är det ju så roligt med annat där".

Den sociala framgångssagans baksidor

Det jag har beskrivit hittills belyser babyaktiviteter som en framgångs-saga vad gäller funktionen som mötesplats och miljö för nätverksbyggande. Medan majoriteten av föräldrarna jag intervjuade stödjer denna beskrivning finns det undantag. Alla föräldrar jag intervjuat deltar inte i många babyaktiviteter. Ingen av dessa föräldrar sa uttryckligen att de inte var intresserade av de babyaktiviteter som

erbjuds. Istället lyfte de fram aspekter som försvårat deras möjligheter och minskat deras intresse att delta. Martin och Tor är två pappor som bara deltar i en aktivitet var. Båda är inflyttade till staden där de bor. Martin har precis börjat gå till babysimklasser med sitt barn. Tor deltar på en föreläsning om mat för små barn en gång i månaden. Även om ingen av dem deltar tycker dock båda att babyaktiviteter generellt sett är bra och gillar att de finns. Men båda dessa pappor hävdar dock att de inte hittar tid att delta.

livet är så upphackat eller liksom det är så ja men det är liksom bara att gå upp och äta och sen så ska man sova och sen när man vaknar igen så är det lunch och sen har hela dagen gått liksom, man hinner liksom inte med någonting (Tor 41, far till 1, 12 månader)

det är ju så himla mycket, det är ju så mycket att göra hela tiden att man, dagarna går ju jättefort, det ska lagas mat och så ska man vila och så. Jag fattar inte hur man ska få in alla (Martin 39, far till 1, 18 månader)

Båda förefaller vara engagerade pappor som har sina barns bästa i fokus. Martin hävdade att han själv inte känner behov av att träffa nya föräldrar att prata med för att uppfylla sina sociala behov, men att han fortfarande kunde se att hans barn skulle uppskatta dessa aktiviteter. Båda hävdar dock att vardagen är fylld med tidskrävande sysslor som måste tas om hand. Tidigare forskning pekar på att föräldrar i Sverige upplever att de har tidsbrist och inte riktigt förmår balansera sin tillvaro (Forsberg 2009). Att ha ett litet barn innebär att mängden ansvarsområden dessa föräldrar har att hantera dessutom ökar. Arbetet med att försöka hantera dessa och samtidigt ta hand om sitt barn på bästa möjliga sätt gör att dessa två pappor inte också kan hitta tid till att komma hemifrån för att delta i ett antal barnaktiviteter. Att delta i babyaktiviteter skulle ytterligare öka deras tidspress.

Beatrice är en mamma som går regelbundet till simhallen med en grupp vänner som också har små barn. Hon har deltagit i en gudstjänst för barn i en lokal kyrka en gång, men hon deltar inte i någon formellt organiserad, återkommande babyaktivitet. Beatrice är ursprungligen från ett afrikanskt land och har bara bott i staden hon bor och i Sverige i tre år. Hon har inget stort socialt nätverk bestående av vänner eller familj. De andra mammorna hon går till simhallen med har hon träffat på en kurs i svenska för invandrare. Dessa är de enda andra mammor hon umgås med. Trots sin avsaknad av ett omfattande socialt nätverk söker hon inte kontakter på annat håll i någon större utsträckning. Beatrice känner att hennes svenska inte är tillräckligt bra för att klara sig i vardagen. Beatrice upplever att det

finns "en språkbarriär" som gör det svårt att träffa andra människor att prata med. Hon tror att folk inte känner sig bekväma med att prata engelska, särskilt om de är i en grupp. Hon tror också att människor kan ha problem att öppna sig för någon de inte känner och att det faktum att hon är från Afrika och hennes mörka hudfärg ytterligare kan förstärka deras ovilja att öppna sig. Beatrice förklarade att hon kände att hennes otillräckliga kunskaper i svenska hämmat hennes möjligheter både att delta och att ta kontakt med andra föräldrar på öppna förskolan och på verksamheter som organiseras av olika kyrkor. Som en följd av detta avstår hon från att delta överhuvudtaget. Beatrices upplevelse är förmodligen inte unik då tidigare forskning om familjecentraler och öppna förskolan (Enell 2007; Hylander 2006) pekat just på att personer från andra kulturer och framför allt personer som inte behärskar svenska språket besöker dessa verksamheter i mindre utsträckning. Bland dem jag intervjuade finns även andra föräldrar med invandrarbakgrund men dessa är både mer etablerade i det svenska samhället och talar bättre svenska och uttryckte aldrig tveksamhet mot att delta.

Eva var också en av de föräldrar som inte deltog i babyaktiviteter i någon större utsträckning. När Evas barn var nyfött bodde Eva tillfälligt av och till i en annan stad. Då deltog hon i aktiviteter på öppna förskolan, i babyrytmaktiviteter i en lokal kyrka samt aktiviteter för föräldrar med små barn på ett bibliotek. Men i staden där hon bor nu deltar hon av olika orsaker inte i någon verksamhet. Eva är till att börja med inte föräldraledig 100 procent för tillfället och hon har därmed mindre tid till att delta i aktiviteter. Eva är också delvis sjukskriven från jobbet och känner att hon inte riktigt orkar vara aktiv och ute med sitt barn när hon inte arbetar. Slutligen anser Eva att hennes idéer om föräldraskap inte delas av de andra föräldrar som hon tror att hon kommer att träffa på de babyaktiviteter som erbjuds där hon bor. Istället för att delta i den typ av babyaktiviteter som diskuterats ovan och möta föräldrar där för att prata och utbyta idéer deltar Eva i en nätgemenskap. På denna nätgemenskap träffar Eva andra föräldrar att dela sina tankar om föräldraskap med. Eva beskriver denna nätgemenskap "som ett alternativ till öppna förskoleverksamheter". Eva menar att de föräldraskapsideal som delas av föräldrarna på denna nätgemenskap är lite alternativa. Eva berättar att föräldrarna som deltar tycker att det är viktigt att vara nära sina barn. Följaktligen bär dessa föräldrar sina barn i en sjal eller en Rebozo mer tid än de kör runt dem i en barnvagn. De låter också barnen sova i föräldrarnas säng för att göra det möjligt för barnet att vara nära föräldrarna. De fortsätter dessutom ofta att amma sina barn under en

längre tid. Dessa föräldrar använder ofta tygblöjor, eller inga blöjor alls utan börjar potträningen tidigt. Dessutom är dessa föräldrar försiktiga med den mat de serverar sina barn. De avstår från färdigpreparerad barnmat från affären och gör istället alltid sin egen hemlagade mat i stället. Eva förklarade att:

många av dom här personerna uppfattar jag i alla fall inte riktigt har tytt sig eller passat in i sin föräldragrupp eller tycker att dom får så bra råd av BVC eller blir liksom riktigt, att dom känner ofta kanske att dom blir lite kritiserade av BVC eller av andra föräldrar i sin föräldragrupp (Eva 33, mor till 1, 18 månader)

På denna nätgemenskap är de bland vänner och kan dela med sig av idéer och erfarenheter och få rekommendationer från personer som delar deras syn på föräldraskap och livet. I likhet med vad som visats i tidigare forskning om föräldrars användning av nätgemenskaper (Plantin och Daneback 2010) träffas de föräldrar som deltar i denna nätgemenskap ibland i verkliga livet. De hyr en förskola under en helg. Personer tar med sig nya sjalar eller Rebozo-produkter som de visar och föräldrar och barn pratar, umgås och har roligt, i likhet med vad föräldrar gör på andra mer formella och regelbundna babyaktiviteter.

Även om dessa fyra föräldrar inte deltar i babyaktiviteter i någon större utsträckning finns det fortfarande stora likheter mellan deras utsagor och de skildringar av livssituationen för föräldrar med små barn som framkommit i samtalen med de andra föräldrarna. Det som beskrivs är en livssituation ofta fylld med nya tidskrävande sysslor och en livssituation som tenderar att skapa isolering. Ironiskt nog skulle kanske deltagandet i babyaktiviteter där föräldrar träffas och pratar med andra föräldrar kunna generera åtminstone några tips rörande hur man kan bli bättre på att hantera tidspressen, bli mer avslappnad och samtidigt mer uppmärksam på barnets behov. Allt detta skulle mycket väl kunna hjälpa dem i deras föräldraskap. Men för föräldrar som Martin och Tor som spenderar all sin tid under dagarna med att ta hand om sina barn på egen hand hemma är det just arbetet med att hantera dessa utmaningar som hindrar dem från att delta. Beatrice som inte har en massa sociala kontakter i sin vardag på grund av språkbarriären är inte nödvändigtvis hjälpt av babyaktiviteter. De erbjudna babyaktiviteterna överbryggas inte hennes språkproblem. Snarare är det så att hennes problem att delta i också dessa aktiviteter, som beror på samma språkproblem, accentuerar hennes generella problem när det gäller förmågan att skapa sociala kontakter i det svenska samhället och i det närmaste förstärker hennes känsla av isolering. Den kontakt Eva erbjuds med andra

föräldrar på babyaktiviteter i sin hemstad stimulerar inte nödvändigtvis henne till att försöka skapa nya sociala nätverk eller lockar henne att försöka få nya vänner. Istället sätter de personer hon tror att hon ska möta på babyaktiviteter i hemstaden fingret på den klyfta Eva antar finns mellan henne och föräldrar i allmänhet rörande vad föräldraskap handlar om.

Diskussion och rekommendationer

Som framgått av denna text kan babyaktiviteter ha en kompensande funktion i föräldrars vardagsliv och fungera som ersättning för det stöd många föräldrar upplever har gått förlorat i dagens senmoderna samhälle. Dessa verksamheter och i synnerhet den öppna förskolan och de aktiviteter som erbjuds i olika kyrkor erbjuder föräldrar olika former av värdefullt stöd. Den öppna förskolan och babyaktiviteter som arrangeras av olika kyrkor har ofta områden i sina lokaler för lek och områden med bord och stolar där föräldrar och barn kan sitta ner och dricka kaffe, te och fika till självkostnadspris. Där har föräldrar möjlighet att samtala med andra föräldrar. En del kyrkor kallar till och med sina aktiviteter för babycafé. Dessa mötesplatser kan fungera som alternativ till reguljära caféer där det dels kan vara svårt att komma in och få plats med barnvagnar och dels kan vara svårt att låta barnen springa fritt och leka medan man fikar och samtalar med andra föräldrar.

De babyaktiviteter som diskuteras i föreliggande text är icke-stigmatiserande. De är öppna för alla och inte förknippade med socialtjänstens verksamhet. Deltagande i denna typ av babyaktiviteter betyder inte självklart att du har sociala problem. Denna typ av babyaktiviteter är dessutom geografiskt väl spridda aktiviteter som ger föräldrar informativt och emotionellt stöd. Babyaktiviteterna ger föräldrar möjlighet att komma hemifrån och bryta sin isolation. De erbjuder föräldrar en mötesplats och ger föräldrar möjlighet att skapa nya sociala nätverk. I de samtal som förs på babyaktiviteterna mellan föräldrar erbjuds föräldrarna viktig och uppskattad information som ger dem möjlighet att utveckla sitt föräldraskap. De samtal som förs på babyaktiviteterna har en normaliserande och därigenom lugnande effekt. Dessutom fungerar blotta kunskapen om babyaktiviteternas existens lugnande och stödjande för föräldrar.

Förekomsten av den typ av babyaktiviteter och mötesplatser för föräldrar (åtminstone de som drivs med offentliga medel) verkar dock vara ett krympande fenomen. Antalet öppna förskolor i Sverige

sjunker stadigt och därmed minskas antalet möjliga mötesplatser för föräldrar med små barn (www.skolverket.se). Samtidigt växer antalet manualbaserade program som erbjuds i olika kommuner till föräldrar som kämpar för att hantera sitt föräldraskap. I olika program kan föräldrar få hjälp av instruktörer att förbättra sina förmågor att vara goda föräldrar. Sådana program erbjuds även till föräldrar med små barn. Samtidigt som även dessa typer av program kan fungera som mötesplatser menar Gustafsson (2010) att föräldrars egen kompetens eller kunskap om barn sällan erkänns eller anses vara relevant i dessa program. Dessa program, menar Gustafsson, tar snarare föräldrars brist på färdigheter och kunskaper som utgångspunkt. Det sociala stöd som erbjuds på babyaktiviteter är mycket annorlunda mot detta. De babyaktiviteter som diskuteras i denna text riktar sig inte speciellt till föräldrar med problem i sitt föräldraskap. Risken för stigmatisering, som en problemförälder, är därmed liten för de föräldrar som deltar i dessa generella stödaktiviteter. Som beskrivits i denna text skapar babyaktiviteter mötesplatser där föräldrar träffas, diskuterar och delar erfarenheter och erfarenhetsbaserade kunskaper betraktas som värdefulla där. På babyaktiviteter utvecklar föräldrar tillsammans med andra föräldrar och i samspel med sitt barn sitt föräldraskap men utan en vägledande instruktör, en manual, agenda eller en läroplan.

Konstateras kan även att det huvudsakligen är informativt och emotionellt stöd som generas på babyaktiviteterna. Detta är för övrigt även de enda typerna av stöd som nämns när Socialdepartementet (SOU 1997: 161; SOU 2008: 131) presenterar det föräldrastöd som bör prioriteras framgent. Även om denna typ av stöd är viktigt förmår denna typ av stöd inte avlasta all den stress föräldrar kan uppleva. Som visats i exemplet med Martin och Tor måste personer som behöver instrumentellt stöd, i form av till exempel barnpassning, hjälp med matlagning och städning, för att bättre balansera vardagen och i förlängningen bättre hantera sitt föräldraskap vända sig någon annanstans. Föreliggande studie omfattar självklart endast ett litet antal föräldrar men man kan inte utifrån vad denna studie indikerar låta bli att spekulera om inte också fler föräldrar skulle vara betjänta av olika former av instrumentellt stöd.

Som framgått av denna studie är det inte alla föräldrar som deltar i babyaktiviteter trots att de ibland saknar socialt nätverk och känner att de är i behov av emotionellt och socialt stöd. Den typ av babyaktiviteter som diskuterats ovan är således inte något som förmår attrahera alla sorters föräldrar. Vissa grupper är därmed inte hjälpta av det stöd som erbjuds i denna typ av aktiviteter. Det är därför, i likhet med vad

tidigare forskning lyft fram (Hylander 2006), viktigt att återigen understryka betydelsen av olika varierade föräldrastödsinsatser, riktade och generella som på olika sätt kan komplettera varandra för att möta de skiftande behov olika föräldrar kan ha. Mot bakgrund av studiens resultat rekommenderas följande:

- Uppmärksamma vikten av offentliga satsningar på aktiviteter som erbjuder väl spridda och icke stigmatiserande mötesplatser för föräldrar med små barn.
- Arbeta för ett brett utbud av olika sorters föräldrastödjande verksamheter, riktade och generella, för att öka chansen att tillfredsställa de olika behov olika sorters föräldrar kan ha.
- Öka samarbetet mellan offentliga aktörer och olika frivilliga och privata aktörer ytterligare för att bättre möjliggöra tillgången och öka utbudet på babyaktiviteter för alla föräldrar med små barn överallt.
- Arbeta för ett flexibelt och lokalt förankrat föräldrastöd med ökad precision för att tillgodose alla de behov av emotionellt, instrumentellt och socialt stöd olika föräldrar har.

Referenser

- Abrahamsson, A. och V. Bing (2011a). Familjecentralen. Mervärde för alla föräldrar genom samlokalisering. *Socialmedicinsk tidskrift*, 2: 100-109.
- Abrahamsson, A. och V. Bing (2011b). Föräldraskapande och professionell följsamhet på familjecentralers öppna förskolor – en programteori. *Socialmedicinsk tidskrift*, 2: 122-132.
- Abrahamsson, A., V. Bing och M. Löfström (2009). *Familjecentraler i Västra Götaland: En utvärdering*. Västragötalandsregionen: Folkhälsokommittén.
- Aronson, J. (1994). A pragmatic view of thematic analysis. *The Qualitative Report*, 2(1).
- Barclay, L. och D. Lupton (1999). The experiences of new fatherhood: A socio-cultural analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 29 (4): 1013-1020.
- Barlow, J., S. Kirkpatrick, S. Stewart-Brown och H. Davis (2005). Hard-to-reach or out-of-reach? Reasons why women refuse to take part in early interventions. *Children & Society*, 19 (3): 199-210.
- Beck, U. och E. Beck-Gernsheim (2002). *Individualization*. London: Sage.
- Belsky, J. och M. Rovine (1984). Social-network contact, family support, and the transition to parenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 46 (2): 455-462.
- Bost, K. K., M. J. Cox och C. Payne (2002). Structural and supportive changes in couples' family and friendship networks across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and Family*, 64: 517-531.
- Bourdieu, P. (1988). *Homo Academicus*. Cambridge: Polity Press.
- Brannen, J. och A. Nilsen (2005). Individualisation, choice and structure: A discussion of current trends in sociological analysis. *The Sociological Review*, 53 (3): 412-428.
- Cowan, C. P. och P. A. Cowan (1995). Interventions to ease the transition to parenthood: Why they are needed and what they can do. *Family Relations*, 44: 412-423.
- Crittenden, P. M. (1985). Social networks, quality of child rearing, and child development. *Child Development*, 56: 1299-1313.
- Crnic, K. A., M. T. Greenberg, A. S. Ragozin, N. M. Robinson och R. B. Basham (1983). Effects of stress and social support on mot-

- hers and premature and full-term infants. *Child Development*, 54: 209-217.
- Crnic, K. A., M. T. Greenberg, N. M. Robinson och A. S. Ragozin (1984). Maternal stress and social support: Effects on the mother – infant relationship from birth to eighteen months. *American Journal of Orthopsychiatry*, 54 (2): 224-235.
- Cronenwett, L. R. (1985). Parental network structure and perceived support after birth of first child. *Nursing Research*, 34 (6): 347-352.
- Cullberg, J. (1992). *Kris och utveckling*. Stockholm: Natur och kultur.
- Deave, T. och D. Johnson (2008). The transition to parenthood: What does it mean for fathers? *Journal of Advanced Nursing*, 63 (6): 626-633.
- Dencik, L. (1998). Välfärdens barn eller barns välfärd? Om till-syn, hän-syn och fel-syn. I L. Dahlgren och K. Hultqvist (red.) *Seendet och seendets Villkor*, pp. 63-105. Stockholm: HLS Förlag.
- Duncan, S. och D. Smith (2006). Individualisation versus the geography of 'new' families. *21st Century Society*, 1 (2): 167-189.
- Enell, S. (2007). *Kunskapsöversikt om familjecentraler*. Jönköping: Luppen kunskapscentrum.
- Fabian, H. M., I. J. Rådestad och U. Waldenström (2005). Childbirth and parenthood education classes in Sweden. Women's opinion and possible outcomes. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 84: 436-443.
- Forsberg, L. (2009). *Involved parenthood. Everyday lives of Swedish middle-class families* (Diss.). (Linköping Studies in Arts and Science, 473). Linköping: Linköpings universitet.
- Giddens, A. 1990. *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.
- Giddens, A. 1999. *Runaway World*. London: Profile Books Ltd.
- Gottlieb, B. H. och M. Pancer (1988) Social networks and the transition to parenthood. I G. Y. Michaels och W. A. Goldberg (red.). *The transition to parenthood. Current theory and research*, pp. 235-269. Cambridge: Cambridge University Press.
- Guest, E. M. och D. R. Keatinge (2009). The value of new parent groups in child and family health nursing. *Journal of Perinatal Education*, 18 (3): 12-22.
- Gustafsson, I. (2010). Det eviga projektet att göra föräldrar till bättre föräldrar. I I. Gustafsson och M. Kihlbom (red.) *Ta föräldrar på*

- allvar. Om föräldraskap och föräldrastöd*, pp. 13-43. Stockholm: Svenska föreningen för psykisk hälsa.
- Hannerz, U. (1992). *Cultural Complexity: Studies in the Social Organization of Meaning*. New York: Colombia University Press.
- Hylander, I. (2006). Utvärdering av familjestödjande åtgärder. I E. M. Rigné, K. Hellberg, M. Gustavsson Holmström, I. Hylander och M. Monahov (red.) *Utvärdering av projektet "Barns och ungdomars bästa"*, pp. 77-146. Linköping: Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet.
- Heim Goldstein, L., M. L. Diener och S. C. Mangelsdorf (1996). Maternal characteristics and social support across the transition to motherhood. Associations with maternal behavior. *Journal of Family Psychology*, 10 (1): 60-71.
- Jamieson, L. (1998). *Intimacy. Personal relationships in modern society*. Cambridge: Polity Press.
- Kagan, S. L. och V. Seitz (1988). Family support programs for new parents. I G. Y. Michaels och W. A. Goldberg (red.). *The transition to parenthood. Current theory and research*, pp. 311-341. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kugelberg, C. (1999). *Perceiving motherhood and fatherhood. Swedish working parents with young children* (Diss). (Uppsala Studies in Cultural Anthropology 26). Uppsala: Uppsala University.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- McKellar, L., J. Pincombe och A. Henderson (2009). 'Coming ready or not!' Preparing parents for parenthood. *British Journal of Midwifery*, 17 (3): 160-167.
- McKenzie, K., R. Wade och L. Davidson (2010). The young parents' group: Supporting vulnerable parents. *British Journal of Midwifery*, 18 (9): 594-597.
- Melander, C. (2009). Sociala stödformer inom svensksomaliers transnationella släkt nätverk. I M. Eastmond och L. Åkeson (red.) *Globala familjer*, pp. 121-143. Stockholm: Gidlunds förlag.
- Miller, B. C. och D. Sollie (1980). Normal stress during the transition to parenthood. *Family Relations*, 29: 459-465.
- Nyström, K., och K. Öhring (2004). Parenthood experiences during the child's first year: Literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 46 (3): 319-330.

- Petersson, C., K. Peterson och A. Håkansson (2003). General parental education in Sweden: Participants and non-participants. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, 21: 43-46.
- Plantin, L. (2001). *Mäns föräldraskap. Om mäns upplevelser och erfarenheter av faderskapet* (Diss.). Göteborg: Göteborgs universitet.
- Plantin, L. och K. Daneback (2010). Föräldraskap och internet. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2: 170-188.
- Powell, D. R. (1980). Personal social networks as a focus for primary prevention of child mistreatment. *Infant Mental Health Journal*, 1 (4): 232-239.
- Ryan, G. W. och H. R. Bernard (2003). Techniques to identify themes. *Field Methods*, 15 (1): 85-109.
- Scott, D., S. Brady och P. Glynn (2001). New mother groups as a social network intervention: Consumer and maternal and child health nurse perspectives. *Australian Journal of Advanced Nursing*, 18 (4): 23-29.
- Seimyr, L., M. Edhborg, W. Lundh och B. Sjögren (2004). In the shadow of maternal depressed mood: Experiences of parenthood during the first year after childbirth. *Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynecology*, 25: 23-34.
- Smart, C. (2007). *Personal life*. Cambridge: Polity Press.
- SOU 1997: 161*. (1997). Stöd i föräldraskapet. Stockholm: Socialdepartementet.
- SOU 2008: 131*. (2008). Föräldrastöd – en vinst för alla. Stockholm: Socialdepartementet.
- Taylor, S. J. och R. Bogdan (1984). *Introduction to qualitative research methods. The search for meanings*. New York: John Wiley & Sons.
- Unger, D. G. och D. R. Powell (1980). Supporting families under stress: The role of social networks. *Family Relations*, 29: 566-574.
- Warren, P. L. (2005). First-time mothers: Social support and confidence in infant care. *Journal of Advanced Nursing*, 50 (5): 479-488.
- Welles-Nyström, B. L. (1991). The mature primipara and her infant in Sweden. A life course study. I J. K. Nugent, B. M. Lester och T. B. Brazelton (red.). *The cultural context of infancy. Volume 2*, pp. 145-168. Norwood: Ablex Publishing Corporation.

- Whiting, B.B. (1974). Folk wisdom and child rearing. *Merrill-Palmer Quarterly*, 20: 9–19.
- Winkworth, G., M. McArthur, M. Layton och L. Thompson (2010). Someone to check in on me: Social capital, social support and vulnerable parents with very young children in the Australian capital territory. *Child and Family Social Work*, 15: 206-215.
- www.skolverket.se. (2011). Skolverket. Stockholm
- Ziehe, T. (1994). *Kulturanalyser*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Ziehe, T. (1992). Cultural Modernity and Individualization. I J. Fornäs och G. Bolin (red.) *Moves in Modernity*, pp. 73-103. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Summary

The transition to parenthood often creates a great amount of stress among new parents. This stress can have negative effects on both the parents' and their child's wellbeing. A vigorous social network can be important in trying to handle problems by providing information as well as emotional and instrumental support. Given the societal changes that have taken place, it is questionable whether all parents today have this kind of social network. However, many parents of young children in Sweden are involved in various baby activities and the study examines whether and how parents feel these baby activities offer them support. The majority of parents interviewed for the present study take part in many recurrent baby activities. Baby activities offer parents an opportunity to break the isolation they feel they fall into when they are home with children and give them a chance to meet new people. The activities allow them to exchange information and to normalize their feelings about parenting. Baby activities also help parents activate their children during part of the day. Not all parents feel that baby activities offer them support. Still, on the whole these activities are important to parents with young children and provide them valuable support in their parenting.

Bilaga 1

Intervjuguide föräldrar:

Vilka babyaktiviteter deltar de i?

Hur får deltagarna kunskap om aktiviteterna?

Varför går de dit?

Deltar de återkommande?

Vad tycker de om aktiviteterna?

Vilken funktion har aktiviteterna för dem?

Vad i det dessa aktiviteter erbjuder tilltalar dem mest, gör att de väljer att delta?

Hur är verksamheterna jämförda med de aktiviteter som erbjuds i till exempel öppna förskolan?

Är detta bra platser för att träffa andra föräldrar på/träffa nya vänner på?

Finns det aktiviteter eller informationsbitar som de saknar och som de skulle vilja avhandlades i dessa verksamheters aktiviteter och föreläsningar?

Tycker de att dessa aktiviteter fungerar stödjande för dem som föräldrar, på vilket sätt?

Linköping University

Department of Thematic Studies – Child Studies

